

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 520 sahifa,
13-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Alohida ehtiyojga muhtoj bolalarga matematika darslarida integratsion yondashuvni amalga oshirish	10
Mamadjanova Ma'muraxon Kadirjanovna	
O'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirishning nazariy asoslari.....	13
Boltayeva Go'zal Komilovna	
Inkluziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasi	21
D. Sh. Jo'rayeva, J. A. Jovliyev	
Bolalarda leksik-grammatik nutq kamchiliklarini bartaraf etishda kontekstli texnologiyalardan foydalanish	25
Abdullayeva Yoqutjon Qalandar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	30
Abduvaliyeva Sabina Kurbonali qizi	
O'g'il bolalarni oilaviy munosabatlarga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	35
Aripov Shokirjon Olimovich, Raxmatillayeva Sug'diyona Muhammadjon qizi	
Pedagogik intuitsiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy metodikalar	39
Axmedov Jaloliddin Oribovich	
The Impact of AI-Generated English Learning Materials Based on Uzbek Rural Life on the Learning Motivation of Rural Students.....	42
Baxramova Malika Muzaffarovna	
Raqamli kutubxonalarda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish texnologiyalari va imkoniyatlari	47
Choriyeva Zarina Anvarbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida orfografik savodxonlikni shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari ...	50
D. Teshaboyev, M. Sotvoldiyeva	
Oliy ta'limda tblt metodik modeli asosida baholash tizimini takomillashtirish	53
Djurayeva Nargiza Kudratillayevna	
Yangi O'zbekiston ta'lim tizimida pedagogik etikaning rivojida xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	59
Dushayeva Nazokat Sharofiddinovna	
Uilyam Shekspir tragediyalarining o'zbek adabiyotidagi o'rni.....	62
Ergasheva Mehriyona	
Qizlarning oilaviy kompetensiyasi uchun ijodiy pedagogika: Koreya dizayn ta'limi modelini O'zbekiston kontekstiga moslash.....	65
G'ayratova Mohidil Zafar qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida va darsdan tashqari mashg'ulotlarda umumrivojlantiruvchi mashqlardan foydalanish metodikasi	69
Maksetova Nurjamal Kuatovna	
Integrativ ta'lim muhitida bo'lajak surdopedagoglarning metodik kompetensiyalarini shakllantirish	72
Malikova Xurshida Ikramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarda ko'p uchraydigan tovush talaffuzi kamchiliklari va ularni bartaraf etishda lopedik usullar.....	75
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Talabalarga an'anaviy xonandalik ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari.....	78
Muxammadova Ozoda Muzrabovna	
Hayotiy sifat tushunchasini psixologik mazmuni.....	82
N. G. Pulatova	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida ehtiyojlarga ega o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashning kompleks yondashuvlari	85
Nazarova Dildora Asatovna, Abdurashidova Feruza Qaxramonovna	
Inklyuziv ta'lim tizimida o'qituvchining ko'p qirrali pedagogik faoliyati va uning nazariy asoslari	89
Nazarova Dildora Asatovna, Axmedova Aziza Temurovna	

Xo'ja ahmad Yassaviy e'tiqod tarbiyasi haqida.....	93
<i>Norova Sevara Uyg'un qizi</i>	
Matritsa va uning determinanti mavzusini o'qitish orqali bo'lajak iqtisodchilarning analitik tafakkurini rivojlantirish texnologiyalari.....	97
<i>Nuriddinov Jalolxon Tursunboy o'g'li, Otaboyev Muxsinjon Muqimjonovich</i>	
Odam anatomiyasi darslarida interfaol va multimedia vositalaridan foydalanish yo'llari.....	104
<i>Nurmatov Norqobil Jo'rayevich, Qo'chqorova Moxira Dilmurod qizi, Boxodirova Nilufar Ikrom qizi</i>	
AQSh ta'lim tizimining o'ziga xos jihatlari va bugungi kundagi rivojlanishi.....	110
<i>Orishev Jamshid Bahodirovich</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda xorijiy ta'limi tajribalari.....	116
<i>Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna</i>	
Kreativ ta'lim texnologiyalarining pedagogik mohiyati.....	119
<i>Sariboyev Nurali Abdunazarovich</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning zamonaviy pedagogik tizimdagi o'rni.....	122
<i>Siddiqov Azamat Muhammadjon o'g'li</i>	
Konstruktiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida 4K ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	126
<i>Sobirova Sarvinoz Quvondiqovna</i>	
Criteria of Scientific Activity Implementation of Physical Culture Education Students.....	133
<i>Sapayev Ruzmat Radjapovich</i>	
O'smir yoshdagi o'quvchilarning ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	136
<i>Tilovova Qizlarxon Ishpulat qizi</i>	
PIRLS tadqiqotida so'rovnomalarning qamrov doirasida maktab muhiti.....	141
<i>To'qliyeva Matluba Boqiyevna</i>	
Onlayn til o'rganish platformalarining esl o'quvchilarining og'zaki nutq ishonchi (speaking confidence) ga ta'siri.....	146
<i>Tojiboyeva Shohistaxon, Omonova Nargiza</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishda kommunikativ o'yinlarning ahamiyati.....	151
<i>Toshpo'latova Sevinch O'ral qizi</i>	
Maktab o'quvchilarining jismoniy sifatlarini tarbiyalashning samarali uslublari.....	155
<i>Turdiyev Azam Xasanovich</i>	
O'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda xalqaro baholash tizimini tatbiq etish imkoniyatlari.....	158
<i>Turobov Mamarajab Sodiq o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda ijodiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	163
<i>Umirzoqova Surayyo Xudoyberdiyevna</i>	
Talabalarda perspektiv tasvir bajarishga oid ko'nikmani shakllantirishda CAD dasturlaridan amaliy foydalanish imkoniyatlari.....	165
<i>Valiyev A'zamjon Nematovich, Toxirov Sardorbek Muzaffar o'g'li</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda qo'llaniladigan usullar va vositalar.....	173
<i>Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish usullari.....	176
<i>Xudoyberdiyeva Dildora Nazarjon qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Duduqlanishga ega bolalar nutqini rivojlantirishda kompleks korreksion ishlar tizimi.....	179
<i>Xusanova Nozimaxon Zuxriddin qizi</i>	
Sirdaryo viloyatida tabiat va mehnat jarayonlarining tasviriy san'at orqali estetik va ekologik ifodasi.....	182
<i>Yorlaqova Malika Ahmad qizi</i>	
The Relevance of Artificial Intelligence in Teaching the English Language.....	186
<i>Yusupova Gulnoza Mirzoyevna</i>	
Umumta'lim maktabida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kuzatiladigan nutq xususiyatlari.....	189
<i>Zairova Nigora</i>	

Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	193
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
Педагогические технологии совершенствования физических качеств как основы здорового образа жизни	197
<i>Журабаев Абдукарим Маматкулович</i>	
Формирование духовно-нравственной компетентности будущих учителей как педагогическая проблема	200
<i>Зокиржонova Ф. Р., Рихситиллаева Д. Р., Меликузиева Ш. А.</i>	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	203
<i>Махмудхожаев Ориф Бахтиёрвич</i>	
Talaba yoshlarining ma'naviy madaniyatini rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar	205
<i>Xojametov Ajiniyaz Andriyanovich</i>	
Методика формирования познавательных интересов у младших школьников в процессе выполнения творческих заданий на уроках русского языка	207
<i>Юлдашева Тахмина Бону Гайратовна</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari asosida ingliz tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarini tinglab tushunishga o'rgatish usullari.....	210
<i>Abdurasulova Guljaxon Nabijon qizi</i>	
Fan va tabiatshunosligi asoslari mashg'ulotlarida tajribalar orqali bolalarning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	215
<i>Abdusamatova Nargiza Jamolidinovna, Xudayberganova Muqaddam Abdurashitovna</i>	
Bakteriofaglar tuzilishi va turlari (T-faglar) va ularning mikrobiekotizimdagi o'rni mavzusini o'qitish metodikasi	222
<i>Abdunazarova Zulayxo Sharifqulovna, Xo'janazarov O'ktam Eshtemirovich, Samikova Sevinch Toshtemir qizi</i>	
Bulung'ur doston ijrochiligining musiqiy xususiyatlari va ularni ta'lim jarayonida o'rgatishning pedagogik asoslari	227
<i>Babajanov Baxodir Allaberganovich</i>	
Activation of Students' Learning Activities Using Didactic Games	230
<i>Daminova Munajat Abduvoxobovna</i>	
Bolalar ensiklopediyasi vositasida tarbiyalanuvchilarning atrof-olam haqidagi tasavvurlarini shakllantirishning metodik shart-sharoitlari	234
<i>Davlatova Guljaxon Kamoliddin qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	241
<i>Esanova Ro'shana Qurbonazarovna</i>	
Kreativ tafakkurning texnik muammolarni samarali hal qilishdagi o'rni va ahamiyati	248
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich</i>	
Adabiyot va teatr san'ati vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarda ijobiy xulq-motivlarni shakllantirishda faollik markazlarining didaktik imkoniyatlari.....	253
<i>Inomova Dilnavoz Muzafar qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalari pedagog xodimlari mehnatini huquqiy tartibga solishning xususiyatlari	258
<i>Matekeyeva Bibinaz Mirjan qizi</i>	
Badiiy-estetik qadriyatlar va ularning o'ziga xosliklari.....	264
<i>Ostonova Gulrux Shuxrat qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga sharq allomalarining kitobxonlikka munosabatini tarixiy yondashuv asosida o'rgatishning ijtimoiy-tarixiy, zamonaviy va pedagogik xususiyatlari	268
<i>Parpibayeva Zulayho Rahimjon qizi</i>	
AI-Xorazmiyning ilmiy merosi vositasida talabalarda analitik tafakkurni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	272
<i>Qaxxorova Shaxnoza Abduvasit qizi</i>	
Musiqiy-badiiy did tarbiyasining ilmiy nazariy asoslari.....	276
<i>Rayimova Gavhar Karim qizi</i>	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-muloqot kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish.....	279
<i>To'laboyeva Iqbolxon Olimjanovna</i>	
Malakaviy amaliyot orqali bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy kompetentligini rivojlantiruvchi texnologiyalari....	282
<i>Tohirjonova Hulkaroy Baxodir qizi</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktabi o'quvchilariga chang cholg'usida Shashmaqom kuylarini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari.....	288
<i>Toshpo'lotova Zulxumor Davlatboy qizi</i>	
Talabalarda axborot madaniyatini shakllantirishning xususiyatlari	292
<i>Usmonov Sh. F.</i>	
The Formation of Human Capital In Education: A Pedagogical and Economic Analysis	297
<i>Uzoqova Shohida Mirzamurod qizi</i>	
“Птицы во рту” Саманты Швоблин: каннибализм нежности и зооморфный код магического реализма	302
<i>Каримов Зиёахмад Алишер угли</i>	
Формирование профессиональных качеств будущих учителей через активизацию учебной деятельности студентов с использованием дидактических игр в педагогических вузах.....	307
<i>Расулова Исмигуль, Якубова Зухра</i>	
Bolalar adabiyotini rivojlantirishda innovatsion yondashuv	311
<i>Mirzayeva Nigora Bozorovna</i>	
Issues of Developing Communicative Competence in Future Teachers from the Point of View of an Andragogical Approach.....	314
<i>Nishanova Mastura Khafizovna</i>	
Raqamli va innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida adabiy kompetensiyalarni rivojlantirish modeli.....	317
<i>Islomova Xafiza Azamatovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning testologik kompetentligini rivojlantirish muammosining ilmiy-nazariy asoslari	324
<i>Nuraliyev Islom Saidaliyevich</i>	
Концепт глаза в русской и узбекской лингвокультуре.....	328
<i>Кодирова Дилдора Абдуназар кизи, Асанов Руслан Арсенович</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutq kompetensiyasini rivojlantirishda STEAM texnologiyasi asosida mashq tizimini takomillashtirish.....	334
<i>Eshonova Dilnoza Abrorovna</i>	
Boshlang'ich maktabda tabiiy fanlarni o'qitishning integratsiyalashgan dars shakllari va zamonaviy vositalari	337
<i>Bekmetova Shoxida Qodirberdiyevna, Nishonxo'jayeva E'zoza Nig'mon qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim sharoitida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining deontologik kompetensiyasiga qo'yiladigan talablar.....	342
<i>Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li</i>	
Zoologiya darslarida “Qushlar sinfi” mavzusini o'qitishning didaktik tamoyillari va metodik imkoniyatlari....	347
<i>Xaqberdiyeva Shoiratursunaliyevna, Norboyeva Naima Begali qizi</i>	
O'quv tayyorlov guruhi gandbolchilarida mashg'ulot yuklamalarini rivojlantirish samaradorligi	352
<i>Shermuxamedova N.N., Saylavova Aida Alisher qizi</i>	
Ikkinchi tartibli differensial tenglamalar uchun lokal chegaraviy masalalar: nazariya va tatbiqlari.....	356
<i>Musurmanova Nilufar Allamurat qizi</i>	
“Boychechak” qo'shig'ida ajdodlar turmush tarzi motivlari.....	360
<i>S. Matchanov, U. F. Xabibullayev</i>	
Фразеологизмы русского языка как зеркало национальной картины мира: лингвокультурологи-ческий анализ и методика преподавания в современной школе	365
<i>Мустанов Убайдулло Зулпанович</i>	
Oliy ta'limda udl yondashuvi asosida inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish.....	369
<i>Yunusova Xusnora Shuxrat qizi</i>	

Art-pedagogik vositalar asosida talabalarning kasbiy mobilligini rivojlantirish.....	372
<i>Usmonova Qumriniso Saydaliyevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda didaktik o'yinlarning klassifikatsiyasi, pedagogik funksiyalari va raqamli ta'lim muhiti sharoitida integratsiyalashuvi.....	375
<i>Ortiqboeva Zumradxon Xasanboy qizi</i>	
Ta'lim jarayonida gamifikatsiya texnologiyasining qo'llanilishi.....	378
<i>Abdufatayev Sherjaxon Abduazimovich, Yaxshiboyev Temur-Malik Erkin o'g'li</i>	
Interaktiv o'yinlar asosida dasturlashni o'qitish: "Kod bo'lagini top" o'yinining pedagogik samaradorligi.....	381
<i>Xudayberganov Yashin Komilovich, Xonto'rayev Ibroxim Abdikamol o'g'li</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	385
<i>Temirova Shoxsanam Komilovna</i>	
Kreativ kompetensiyani rivojlantirishda akademik muhit va shaxslararo munosabatlarning psixologik mexanizmlari.....	389
<i>Abdurazzaqov Shuxratbek Zafarjon o'g'li</i>	
Talaba yoshlarda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari.....	392
<i>Fayziyeva Muqaddas Akbar qizi</i>	
STEAM ta'lim texnologiyasining mohiyati va uni boshlang'ich ta'limda qo'llash imkoniyatlari.....	397
<i>Abrorxonova Kamola Abrorxon qizi, Kamoljonova Iroda Niyazjon qizi</i>	
Zamonaviy yoshlar dunyoqarashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	400
<i>Abdullayeva Nilufar Sadikjanovna</i>	
An'anaviy xonandalik ijrochiligida ovoz tarbiyasining shakl, usul va metodlari.....	403
<i>Abdusalomova Iroda Xabibulloyevna</i>	
Tibbiyot talabalari orasida kasbiy motivatsiyaning psixologik omillari.....	407
<i>Abduxamidov Abbas Muhiddin o'g'li, Rajabov Temurbek Baxtiyor o'g'li, Boboyeva Maxsuda Ataxanovna</i>	
Metakognitiv yondashuv asosida talabalar irodaviy sifatlarini rivojlantirishning kognitiv va psixologik asoslari.....	410
<i>Axatov Yo'ldoshjon Hamzayevich</i>	
A Model for Developing Transversal-Methodological Competencies in Future Educators.....	415
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Historical Development of Project-Based Learning in Language Teaching.....	419
<i>Fayziyeva Ozoda Erkin Kizi</i>	
Axloq shakllanishining psixologik xususiyatlari: shaxs rivojlanishida ichki nazorat va motivatsiya mexanizmlari.....	423
<i>Ibaydayeva Munisa Aybek qizi</i>	
Neyropedagogik texnologiyalar asosida emotsional kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion didaktik modeli.....	427
<i>Mirzaraxmonova Shaxnoza Mirzaaxmadovna</i>	
O'zbekistonda maktabgacha ta'limga xorijiy tajribalarni integratsiya qilish: Yaponiya davlati misolida.....	432
<i>Narimanova Saida Narimon qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarda yolg'on ma'lumotlar tarqalishining psixologik va ijtimoiy mexanizmlari hamda unga qarshi kurashish muammolari.....	436
<i>Nurmatov A. N.</i>	
Metodik savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik va metodologik jihatlari (Biologiya fani misolida).....	439
<i>Rahimova Mahliyo Akramovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlari va ularning matematik tafakkurini rivojlantirish imkoniyatlari.....	444
<i>Shabatova Rabig'a Janasbay qizi, Muxitdinova Nodira Mamalatifovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalar ommaviy sportini rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirish konsepsiyasi.....	448
<i>Ummatov Nozim Raimjonovich</i>	
O'quv jarayonida differensial topshiriqlarning o'rni va ularning ahamiyati.....	453
<i>Xoldarova Irodaxon Valijonovna, Xakimova Ma'mura Davlatjon qizi</i>	

Biologiya ta'limida zamonaviy innovatsion texnologiyalarning o'rni	457
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna</i>	
Genetika mavzularini o'qitishda tahliliy faoliyatni tashkil etish metodlari, vositalari va shakllari.....	461
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Dosov Rustam Alisherovich</i>	
Hayvonlarning xilma- xilligi mazvusini o'qitishda multimedia, 3D format modellari va virtual lobaratoriya asosida o'qitish metodikasi	466
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Murodullayeva Sarvinoz O'tkirbek qizi</i>	
Tog'ayli baliqlar mavzusini o'qitishning didaktik tamoyillari, pedagogik shart-sharoitlari va metodik yondashuvlari.....	473
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Qodirova Nurshoda Olim qizi</i>	
A Comparative Analysis of Lexical Transformations in Abdulla Qahhor's Prose "Tolka"	478
<i>Kasimova Nafisa Farhodovna, Safarova Maftuna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi	482
<i>Fayziyeva Madinabonu Sohibjon qizi</i>	
Gnosiologik yondashuv asosida mustaqil ta'lim jarayonini loyihalash.....	485
<i>Xidirova Dildora Zayniddinovna</i>	
Nemis tilini o'qitishda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalari.....	491
<i>Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna</i>	
Kasbiy nutqda til me'yorlariga rioya qilish muammolari.....	495
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	498
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
Теоретические и практические аспекты развития одарённых студентов	502
<i>Байбаева Мухайё Худойбергеновна, Зайниддинова Хилола Абдулвахоб кизи</i>	
Организация проектной деятельности во внеурочной работе по математике при изучении темы "дроби" в начальных классах	508
<i>Бахытбаева Шахнозбану Махмуд кызы, Садыкова Альбина Венеровна</i>	
Традиционные методы развития навыка говорения в обучении иностранному языку	511
<i>Давронбекова Фарангис Давроновна</i>	
Описание скоростных качеств футболистов	517
<i>Мадаминов Орибджан Нишанбаевич</i>	

BOSHLANG'ICH MAKTABDA TABIIY FANLARNI O'QITISHNING INTEGRATSIYALASHGAN DARS SHAKLLARI VA ZAMONAVIY VOSITALARI

Bekmetova Shoxida Qodirberdiyevna
Yangi asr universiteti v.b.dotsent, PhD

Nishonxo'jayeva E'zoza Nig'mon qizi
Yangi asr universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tabiiy fanlarni integratsiyalashgan ta'lim asosida o'qitishning shakl va vositalari ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. Integratsiyalashgan yondashuvning mazmun-mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini shakllantirishdagi ahamiyati yoritib beriladi. Shuningdek, tabiiy fanlarni o'qitishda fanlararo bog'liqlikni ta'minlovchi dars shakllari (integratsiyalashgan dars, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim) hamda zamonaviy pedagogik vositalar (didaktik materiallar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interfaol metodlar) keng ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: integratsiyalashgan ta'lim, tabiiy fanlar, fanlararo bog'liqlik, dars shakllari, pedagogik vositalar, interfaol metodlar, kompetensiya.

Abstract: This article provides a scientific and pedagogical analysis of the forms and means of teaching natural sciences based on integrated education. The essence of the integrated approach, its role in the educational process, and its importance in the formation of students' knowledge, skills, and competencies are highlighted. Also, lesson forms that ensure interdisciplinary connections in teaching natural sciences (integrated lessons, project-based learning, problem-based learning) and modern pedagogical tools (didactic materials, information and communication technologies, interactive methods) are widely considered.

Key words: integrated education, natural sciences, interdisciplinary connections, lesson forms, pedagogical tools, interactive methods, competence.

Аннотация: В данной статье представлен научно-педагогический анализ форм и средств преподавания естественных наук на основе интегрированного образования. Выделена сущность интегрированного подхода, его роль в образовательном процессе и важность в формировании знаний, навыков и компетенций учащихся. Также широко рассмотрены формы уроков, обеспечивающие междисциплинарные связи в преподавании естественных наук (интегрированные уроки, проектное обучение, проблемно-ориентированное обучение) и современные педагогические инструменты (дидактические материалы, информационно-коммуникационные технологии, интерактивные методы).

Ключевые слова: интегрированное образование, естественные науки, междисциплинарные связи, формы уроков, педагогические инструменты, интерактивные методы, компетенции.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va ilmiy-texnik taraqqiyot sharoitida ta'lim tizimidan o'quvchilarda mustahkam bilim, keng dunyoqarash hamda fanlararo bog'lanishlarni anglash qobiliyatini shakllantirish talab etilmoqda. Ayniqsa, tabiiy fanlarni o'qitishda bilimlarni alohida-alohida emas, balki o'zaro uzviy bog'liq holda o'zlashtirish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Shu nuqtai nazardan, integratsiyalashgan ta'lim yondashuvi zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Integratsiyalashgan ta'lim tabiiy fanlar - biologiya, kimyo, fizika, geografiya va ekologiya fanlari mazmunini yagona maqsad va g'oya asosida uyg'unlashtirib o'qitishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv o'quvchilarda tabiat hodisalari va jarayonlarini yaxlit tizim sifatida idrok etish, nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash hamda ilmiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, integratsiyalashgan ta'lim o'quv jarayonida takroriylikni kamaytirib, ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tabiiy fanlarni (fizika, kimyo, biologiya, geografiya) integratsiyalashgan holda o'qitish - o'quvchilarda dunyoning yaxlit manzarasini shakllantirishning eng samarali yo'lidir. Bugungi kunda bu jarayon shunchaki darslik bilan cheklanib qolmay, yuqori texnologiyalar va interaktiv metodlarni talab etadi. Shu bilan birga ta'lim jarayonida o'qitish shakllari fanlararo bog'liqlikni ta'minlash hamda o'quvchilarning bilimlarni kompleks tarzda o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida quyidagi integratsion o'qitish shakllari qo'llaniladi:

- 1. Integratsiyalashgan dars shakli (birlashtirilgan darslar)** – bunda bitta mavzu doirasida bir nechta fanlar o'zaro uyg'unlashtirilgan holda o'qitiladi. Ta'lim nazariyotchisi P. N. Shodiyev o'z tadqiqotlarida fanlararo aloqani faqatgina bilimlar yig'indisi sifatida emas, balki o'quvchilarda yaxlit ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning asosiy vositasi sifatida ko'rib chiqadi. Uning ta'kidlashicha, tabiiy fanlarni integratsiyalash orqali o'quvchilar murakkab hodisalarning mohiyatini chuqurroq anglaydilar, bu esa ularning tahliliy qobiliyatini oshiradi [4]. Masalan, "Suv - hayot manbai" mavzusini o'rganishda kimyo fanida suvning tarkibi, fizika fanida suvning fizik holatlari, biologiya fanida esa suvning tirik organizmlar hayotidagi ahamiyati yoritiladi.
- 2. Loyiha asosida o'qitish shakli** – integratsiyaning eng samarali usullaridan biri bo'lib, unda o'quvchilar aniq muammo yoki mavzu asosida izlanish olib boradilar. Loyihaviy faoliyat davomida ular turli fanlardan olgan bilimlarini amaliyotda sinab ko'radilar [3]. Masalan, "Atrof-muhitni muhofaza qilish" loyihasi orqali ekologik bilimlar shakllantiriladi. Bu metod o'quvchilarda mustaqil ishlash, jamoada hamkorlik qilish va natijani himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- 3. Muammoli ta'lim shakli** – bunda o'quvchilarga hayotiy muammolar taklif etilib, ularni hal etishda turli fanlarga oid bilimlardan foydalanish talab etiladi. Masalan, "Nega havo ifloslanishi inson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi?" kabi savollar orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi rivojlantiriladi. Shu bilan birga, muammoli ta'lim shakli ta'lim va tarbiya jarayonini integratsiya qilgan holda, o'quvchilarni turlicha muammoli vaziyatlarni hal etish orqali yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtirishga yo'naltiradi. Ushbu ta'lim shakli asosi fanlararo bog'liqlik orqali savollarga javob qidirish va qiziqish uyg'otish asosida muammolarni bartaraf etish ko'nikmasini shakllantirishdan iboratdir [2].
- 4. Amaliy mashg'ulot va tajribalar shakli** - laboratoriya ishlari, kuzatishlar, tajribalar va o'lchashlar orqali amalga oshiriladi. Ushbu jarayonda bir vaqtning o'zida bir nechta fanlar ishtirok etib, nazariy bilimlar amaliyot bilan mustahkamlanadi.
- 5. Ekologik va integratsiyalashgan ekskursiyalar shakli** – bu ta'limni tabiat qo'ynida tashkil etish orqali nazariy bilimlarni real hayot bilan bog'lovchi samarali shakldir. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarda nafaqat amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki ularni tabiatdan ongli ravishda foydalanishga o'rgatadi. Insonning ilk qadamlaridanoq boshlanadigan ekologik tarbiya jarayoni integratsiyaga yaqqol misol bo'lib, u biologik bilimlar bilan birga xalqimizning tabiatga ehtiram ko'rsatishga oid milliy udumlarini ham o'z ichiga oladip [1]. O'quvchilar tomonidan bog'-rog'lar va gulzorlar barpo etilishi ularning qalbida yuksak axloqiy xislatlarni uyg'otadi. Shu tariqa, ekologik tarbiya psixologik va ma'naviy jihatlarni birlashtirib, o'quvchida olam haqida yaxlit tasavvur uyg'otuvchi pedagogik tizimga aylanadi.

Yuqorida bayon etilgan integratsiyalashgan ta'limda o'qitish shakllari o'quvchilarda fanlararo bilimlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur shakllarning samarali amalga oshirilishi esa bevosita o'qitish vositalaridan oqilona foydalanishga bog'liqdir. Shu bois, integratsiyalashgan ta'limda qo'llaniladigan o'qitish vositalarini ko'rib chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Tabiatshunoslik darslarida vositalar shunchaki ma'lumot beruvchi manba emas, balki o'quvchining tadqiqotchilik faoliyatini faollashtiruvchi quroldir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot obyekti: Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'qitish jarayoni.

Tadqiqot predmeti: Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni integratsiyalashgan yondashuv asosida o'qitishning shakl va vositalari.

Tadqiqot metodlari. Tadqiqotda mavjud pedagogik adabiyotlar, tabiiy fanlar bo'yicha darslik va o'quv qo'llanmalar, multimediali resurslar hamda virtual laboratoriyalar tahlil qilindi. Shuningdek, tajriba-sinov darslari, kuzatuv, suhbat va pedagogik diagnostika metodlari qo'llanildi.

Tabiatshunoslikni o'qitish vositalariga quyidagilar kiradi:

1. Matnli va metodik vositalar.
 - Darsliklar va ish daftarlari-bilimlarning asosi hisoblanadi. Zamonaviy darsliklardagi integratsiyalashgan topshiriqlar va QR-kodlar orqali media-resurslarga ulanish imkonini beradi.

- Xrestomatiyalar va ensiklopediyalar-o'quvchilarning darslikdan tashqari dunyoqarashini kengaytirish uchun xizmat qiladi.
- 2. Ko'rgazmali qurollar (Vizual vositalar).
 - Tabiiy ob'ektlar (Haqiqiy jismlar)-gerbariylar, kolleksiyalar (minerallar, tuproq turlari), akvarium va tirik burchak eksponatlari. Bu o'quvchida real tasavvurni shakllantiradi.
 - Tasviriy qurollar-tabi'at manzaralari aks etgan suratlar, o'simlik va hayvonlar tuzilishi tasvirlangan plakatlar.
- 3. Kartografik va fazoviy vositalar.
 - Plan, xarita va globus-o'quvchida fazoviy tasavvurni va dunyoning yaxlit geografik manzarasini shakllantiradi.
 - Topografik asboblari-kompas va ufqni aniqlash vositalari.
- 4. Modellar va modellashtirish vositalari.
 - Hajmli modellar-quyosh tizimi modeli (telluriy), inson tanasi mulyajlari, relyef maketlari.
 - Modellashtirish mashg'ulotlari-o'quvchilarning o'zlari loy, plastilin yoki qog'ozdan tabiat hodisalarining (masalan, vulqon yoki suv aylanishi) kichik modellarini yasashlari.
- 5. Axborot-kommunikatsiya va ekran vositalari.
 - Multimedia namunalari-o'quv filmlari, animatsiyalar (masalan, fotosintez jarayoni), virtual laboratoriyalar.
 - Interaktiv doska-darsni jonli o'yin yoki test shaklida o'tkazish imkonini beradi.
- 6. Laboratoriya va tajriba uskunalari.
 - Kuzatish asboblari-lupalar, mikroskoplar, termometrlar, tarozi va o'lchov idishlari. Boshlang'ich sinf o'quvchisi "kichik olim" sifatida tajriba o'tkazishi uchun bu vositalar juda muhim.
- 7. Sinf doskasi va uning turlari.
 - An'anaviy bo'r doskasi, magnitli doska (ko'rgazmalarni osongina almashtirish uchun) va elektron doskalar. Doska darsning "sinxron markazi" bo'lib, unda sxemalar, klasterlar va integratsion xaritalar chiziladi.

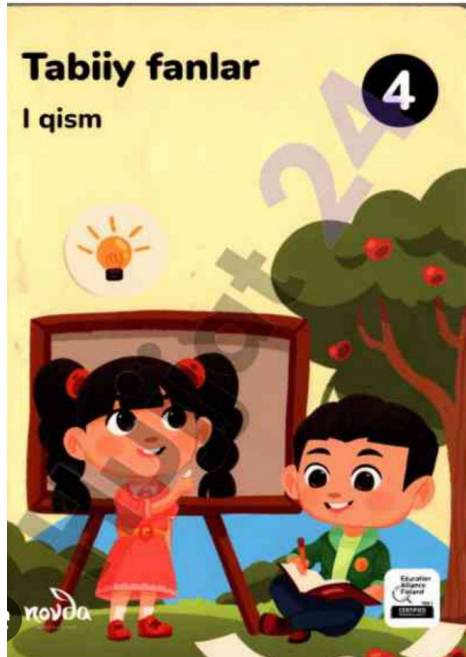
TAHLIL VA NATIJALAR

Darsliklar darsda o'zlashtirilgan bilimlarni mustahkamlash va kengaytirishni ta'minlovchi muhim vositadir. Tabiatshunoslik darsliklari ham ta'lim beruvchilik, rivojlantiruvchilik hamda tarbiyalovchilik ahamiyatiga ega. Ular O'zbekiston tabiatining mavsumiy xususiyatlarini hisobga olgan holda tuzilgan. Chunonchi, taqvim bo'yicha 1-sentabrdan kuz boshlanadi. Ammo O'zbekistonda sentabrda kunlar hali yozdagidek issiq bo'ladi. Shunga ko'ra birinchi darslar yozgi kuzatishlarga yakun yasashga bag'ishlanadi. Buning uchun darsliklardan yozda tabiatda olib borilgan kuzatishlarni aks ettiruvchi mavzular qarab chiqiladi. Shu sababli tabiatshunoslikni o'rganish yozgi kuzatishlarni:

- kun yarmida quyosh balandligi, yoz oxirida kun va tunning uzunligi, kechquruning iliqqligi, tunning salqinligi;
- mevalarning mo'lligi, ularning yetilish muddatlari;
- g'o'za chigitining unib chiqishi, gullashi, ko'saklashi;
- yozda hayvonlar hayoti; yoz davrida odamlarning mehnat faoliyati va hokazolami sistemalashtirishdan boshlanadi.

"Atrofimizdagi olam" (1-2-sinflar) va "Tabiatshunoslik" (3-4-sinflar) darsliklari matnlarining mazmuni deyarli o'lkashunoslik tamoyiliga xos tuzilgan (1-rasm). Bu atrof tabiatni, unda kuzatiladigan har xil obyekt va hodisalar hamda odamlar mehnat faoliyati o'rtasidagi o'zaro aloqalarni bir-biriga bog'lagan holda o'rganish imkonini beradi. Darslik bilan ishlashda quyidagi uslublardan foydalaniladi:

- matn bilan ishlash;
- savol va topshiriqlar bilan ishlash;
- darslikdagi rasmlar bilan ishlash.

1-rasm: 2 va 4-sinflarni tabiiy fan 1-qism kitoblari

Inson tabiat jismlari va hodisalari olamida yashaydi, ular bilan har kuni munosabatda bo'ladi. Atrof olamda o'zini to'g'ri tushuna bilish uchun odamlar ayrim jism yoki hodisa (daraxt, tosh, hayvon va hokazolar)ni ham, bir-biriga bog'liq bo'lgan jism yoki hodisalar kompleksi (ko'cha, park, xiyobon, surat va hokazolar)ni ham qabul qila olishlari kerak.

Tabiatshunoslik bo'yicha dastur materiali o'zlashtirib olinishi uchun zarur bo'lgan modellarni ikki guruhga ajratish mumkin. Birinchi guruhga Yer yuzasi shakllarining: tog', tepalik, daryo vodiylari, daryo va uning irmoqlari, o'pirilish, jarlarning geografik modellari kiradi. Bu modellar, agar tasviri ifodalangan predmet ekskursiyada o'rganilgan bo'lsa, alohida ahamiyat kasb etadi. Ikkinchi guruhga har xil qurilma va inshootlar: shaxta, domna pechi, suv va shamol harakatlantiruvchilari kabilarning modellari kiradi.

Tabiatshunoslik bo'yicha mashg'ulotlarda qumdan, plastilindan yoki loydan yasalgan modellar qo'llaniladi, ular bolalarda hajmli hamda fazoviy tasavvurlar hosil qilishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, obyektning tabiiy holda ko'rsatish mumkin bo'lmagan taqdirda muhimdir. Modellar tabiat, tabiiy inshootlar to'g'risidagi tasavvurlarni mustahkamlash vositasi bo'lib xizmat qiladi (2-rasm).

2-rasm: Modellar ko'rinishidagi hajmli tasvirlar

Tabiatshunoslik darslarida o'qitish vositalaridan samarali foydalanish katta ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ishlash qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotimiz natijalarini umumlashtirgan holda aytish mumkinki, zamonaviy ta'lim paradigmasida tabiiy fanlarni integratsiyalashgan yondashuv asosida o'qitish - o'quvchilarda dunyoning yaxlit va tizimli manzarasini shakllantirishning eng ustuvor strategiyasidir. Integratsiyalashgan ta'lim shunchaki fanlararo ma'lumotlar yig'indisi emas, balki o'quvchining kognitiv faolligini hamda mantiqiy tafakkurini yuksaltiruvchi murakkab va serqirra pedagogik tizim ekanligi o'z isbotini topdi. Olib borilgan tahlillar asosida quyidagi yakuniy xulosalar shakllantirildi:

1. Integratsiyalashgan darslar, loyiha asosida o'qitish va muammoli ta'lim dars shakllari o'quvchilarni nazariy bilimlarni hayotiy muammolar yechimiga tatbiq etishga o'rgatadi. Bu esa ularda nafaqat bilim, balki amaliy kompetensiyalarni shakllantiradi.
2. An'anaviy darsliklardan tortib, zamonaviy axborot texnologiyalari, modellashtirish (loy, plastilin, qum) va laboratoriya jihozlarigacha bo'lgan vositalar o'quvchini "kichik tadqiqotchi" roliga namoyon bo'lishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, modellashtirish usuli ob'yektlarni tabiiy holatda ko'rish imkoni bo'lmagan vaziyatlarda fazoviy tasavvurni rivojlantirishning bebaho vositasidir.
3. Tabiat qo'ynidagi ekskursiyalar va amaliy mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladigan integratsiya o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy qiyofasini boyitib, ularda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni qaror toptiradi.
4. Tabiiy fanlarni o'qitishda shakl va vositalarning to'g'ri integratsiyasi ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarish bilan birga, XXI asr o'quvchisidan talab qilinadigan tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va tizimli yahlitlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mavlonova. R. A., Rahmonqulova. N.H. Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi. O'quv qo'llanma. Toshkent. Ilm-ziyo nashriyoti. 2009 y. B. 194.
2. Qodirova. H. Y., Muammoli ta'lim texnologiyasi o'qitishning eng samarali usuli sifatida. "Science and Education" Scientific Journal / www.openscience.uz August 2023 / Volume 4 Issue 8, P.248-252.
3. Qurbonmurotov E. A., Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlarni o'qitishda fanlararo integratsiyani takomillashtirish. Inter education & global study. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal. ISSN 2992-9024 (online) 2025, vol.3
4. Shodiyev. P. N. XXI asr o'qituvchisi: Fanlararo aloqani shakllantirish metodikasi (2018).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.